

Серед знань і практичного досвіду, що формуються у процесі досягнення особистістю певного рівня компетентності можна зазначити: вміння самоосвіти, критичного мислення, самостійної роботи, самоорганізації та самоконтролю, роботи в команді, уміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів розв'язання, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, знаходити, формулювати і вирішувати проблеми.

Література

1. European Qualifications Framework for Lifelong learning (EQF) [Electronic resource] // Education and Training. – 2008. – Mode of access : <http://www.ond.vlaanderen.be/>.
2. Okoń W. Nowy Słownik Pedagogiczny / W. Okoń. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie “Żak”, 2004.
3. Sloman M. Strategia szkolenia pracowników / M. Sloman. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1997.
4. Słownik Języka Polskiego [Electronic resource]. – Mode of access : <http://sjp.pl/kompetentno>.
5. Thierry D. Zatrudnienie i kompetencje w przedsiębiorstwie w procesie zmian / D. Thierry, C. Sauret. – Warszawa : Wydawnictwo Poltex, 1994, s. 6.

Вербицький В. В., м. Київ

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ, ПОЗАУРОЧНОЇ, ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З БІОЛОГІЇ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті окреслений взаємозв'язок закладів позашкільної та загальної середньої освіти з біології в умовах модернізації освіти в Україні, окреслено шляхи модернізації організації позаурочної та позакласної роботи.

Ключові слова: *громадська відповідальність, позаурочна робота, позакласна діяльність, підприємливість.*

The article outlines the interconnection of out-of-school and general secondary education institutions in biology in the context of modernizing education in Ukraine, outlines ways of modernizing the organization of extra-curricular and extra-curricular work.

Key words: *public responsibility, extra-curricular work, extracurricular activities, entrepreneurship.*

В сучасному постіндустріальному суспільстві заклад позашкільної освіти та школа перестали бути монополістами в передачі підростаючому поколінню культурних цінностей і необхідних для продуктивного життя відомостей. Сучасна дитина значно більше пізнає світ через засоби масової інформації, в

тому числі Інтернет. Відкритий інформаційний простір, в якому ростуть діти, нівелює роль педагога, як посередника між вихованцем та знаннями.

По-перше, школа залишається фактично єдиним засобом отримання документа про обов'язкову загальну середню освіту.

По-друге, заклад позашкільної освіти та школа є унікальними просторами соціалізації дітей та молоді, що направляються професійними педагогами.

По-третє, сучасні навчальні організації - це перш за все територія розвитку особистості.

Для того, щоб зберегти значення позашкільної та шкільної освіти не лише в житті держави і суспільства, але й в житті кожної людини, варто говорити про зміну системи координат, в якій здійснюється сучасний освітній простір. Необхідним є відхід від формалізму в освіті, від сприйняття підростаючого покоління як об'єкта впливу, як економічного, соціального або політичного ресурсу, як маргінальної групи. Лише прийняття вихованців як партнерів взаємодії та співробітництва дозволяє сучасному педагогу зберегти свій авторитет, а освітній організації реалізовувати задачі формування соціально активних і потенційно успішних громадян.

Одним з основних векторів модернізації освіти повинен стати вектор формування у дитини здібностей робити вибір: обирати потрібне, відділяючи його від непотрібного, визначати що важливо, а що ні. Це означає, що заклад позашкільної освіти та школа мають стати площадками можливостей особистісно значимого вибору. Такі можливості суттєво розширюються за умови інтеграції формального освітнього простору школи та практик закладу позашкільної освіти.

Обмежитися діяльністю учнів лише на уроках не можна. Велику роль у розв'язанні завдань освіти, виховання та розвитку школярів відіграють позаурочні й позакласні заняття, які можуть успішно реалізовуватись шляхом інтеграції школи з закладом позашкільної освіти.

Позаурочна робота - це форма організації учнів для виконання ними

після уроків обов'язкових, пов'язаних із вивченням курсу, практичних робіт за індивідуальним або груповими завданнями учителя. *За змістом ця робота збігається з навчальними заняттями, і її результати оцінюються учителем [1].*

Позаурочна робота - надзвичайно важливий компонент навчального процесу, що відбувається за взаємодії розуму, волі, емоцій учнів і вимагає чіткої організації. Вона дає широкі можливості для розвитку творчої активності учнів, їхніх нахилів, здібностей та інтересів.

До позаурочних робіт належать досліди й спостереження. Ці роботи є обов'язковими й проводяться в куточку живої природи, в кабінеті біології, в природі, на шкільній навчально-дослідній земельній ділянці, вдома. Протягом року кожний учень має виконати одну-дві позаурочні роботи. Якщо в школі немає земельної ділянки, робота учнів може переноситися на земельні ділянки станції юних натуралістів тощо.

У процесі досліджень учні дізнаються про методи застосування досягнень науки на практиці, залучаються до наукового пошуку.

Основна увага має бути зосереджена на таких видах завдань, виконання яких передбачає використання науково-популярної літератури, проведення спостережень, дослідів у куточку живої природи, на навчально-дослідній земельній ділянці та в природі.

За тематикою позаурочні роботи бувають близькими до домашніх експериментальних, а іноді й збігаються з ними. Проте позаурочні роботи складніші, різноманітніші, потребують певного обладнання, постійних керівництва та контролю з боку педагога й пропонуються з урахуванням можливостей учнів.

Позакласна робота дає можливість не лише для розширення й поглиблення знань, а й для розвитку творчої активності й самостійності учнів, їхніх нахилів, здібностей, кругозору, трудового, морального, естетичного, екологічного виховання, підвищення інтересу до предмета. Позакласна робота допомагає формувати учнівський колектив і виховує почуття відповідальності

перед ним. У процесі позакласної роботи вихованці навчаються знаходити науково обґрунтовані рішення під час розв'язування конкретних практичних завдань у різних життєвих ситуаціях, проводити досліди, спостереження, орієнтуватися в сучасній науково-популярній літературі з різних галузей знань, уміло користуватися нею.

Позакласна пізнавальна діяльність сприяє реалізації диференційованого підходу до навчання й виховання зі збереженням єдиного та обов'язкового навчального плану. Індивідуальний підхід у позакласній роботі формує позитивне ставлення вихованців до предмета, оскільки навчання у вільний час у невимушеній атмосфері дає змогу донести до вихованців теоретичні знання в доступнішій формі.

Позакласна робота має профорієнтаційне значення, задовольняючи потреби вихованців у розвитку творчих, конструювальних та експериментальних умінь. Крім того, вона відіграє важливу роль у формуванні діалектико-матеріалістичного розуміння розвитку природи, оскільки лише на багатьох прикладах вихованці можуть самостійно дійти висновку про те, що зв'язок між формами руху матерії є проявом законів діалектики.

Отже, організація й проведення позакласної роботи дає змогу розв'язати багато проблем, які виникли на сучасному етапі перебудови освіти в Україні, а саме: уникнути перевантаження програм із біології й наблизити біологічну освіту до життєвих потреб вихованців; повніше задовольнити пізнавальні інтереси школярів; органічно поєднати навчальну мету, навчальний матеріал та безпосередній життєвий досвід підлітка з його участю в практичних завданнях, що збагачує життєвий досвід.

Позакласна діяльність із предмета дає змогу зробити навчально-виховний процес у навчальному закладі цілісним, гармонійно комплексним, індивідуально-особистісним.

Позакласна робота сприяє розв'язанню важливого завдання - вибору вихованцями професії та підготовки до неї. В позакласній роботі формуються професійні інтереси, розширюється світогляд, здобуваються деякі спеціальні

знання, вміння й навички; вихованці можуть випробувати себе в обраній ними галузі знань. Для цього в навчальних закладах проводять лекції, бесіди, диспути про різні професії, екскурсії, знайомлять з відповідною літературою.

У сучасних умовах виникла нагальна потреба в тому, щоб сучасна українська школа, якщо вона дійсно хоче забезпечити підростаючому поколінню нову якість освіти, почала будувати принципово іншу функціональну модель своєї діяльності, що базується на принципі повноти освіти. Останнє означає, що в українській школі вперше загальна середня і позашкільна освіта дітей могли б стати рівноправними, взаємодоповнюючими компонентами і тим самим створили б єдиний освітній простір, необхідний для повноцінного особистісного розвитку кожної дитини.

Модернізація української системи освіти передбачає інтеграцію загальноосвітніх шкіл та установ позашкільної освіти місцевого і регіонального рівнів в єдиний освітній простір, де кожна установа є унікальним за своїми цілями, змістом, методами і прийомами діяльності.

Позашкільна освіта, виходячи зі своєї своєрідності, органічно поєднує різноманітні види організації змістовного дозвілля (відпочинок, розваги, свята, творчість), з різними формами освітньої діяльності і, як наслідок, скорочує простір девіантної поведінки, вирішуючи проблему зайнятості дітей.

За великим рахунком загальна середня і позашкільна освіта не повинні існувати один без одного, бо окремо вони однобічні і неповноцінні. Як цілісна окрема дитина у всьому різноманітті її потреб і здібностей, так і освіта повинна бути комплексною, що забезпечує повноцінний розвиток дитини в усьому багатстві її запитів і інтересів. Найголовніше полягає в тому, що залучення дітей до системи позашкільної освіти змінює уклад їхнього життя, збагачує життя дітей новими соціальними зв'язками, інтересами, цінностями, життєвими орієнтирами. Тому є всі підстави стверджувати, що позашкільна освіта дітей є необхідним компонентом повноцінної загальної освіти. Щоб позашкільна освіта могла повною мірою реалізувати закладений в ній потенціал, необхідна чітка і злагоджена робота всієї педагогічної системи.

Тому педагогам так важливо знати і розуміти проблеми один одного - тих, хто професійно займається позашкільною освітою дітей, і тих, хто пов'язаний з предметним навчанням в школі.

Література

1. Загальна методика навчання біології: Навч. посібник для студ. вузів / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар ; [та ін.] ; за заг. ред.: І. В. Мороз. - Київ: Либідь, 2006 . - 590 с. : рис., табл. - Бібліогр. в кінці розд.
2. [Біпр5://top.dou.ua/ua/05yua/2ada1pa-5ege^pya-05uyia/pausia1pi-pi-tt i yaou-i-pi-pi](https://top.dou.ua/ua/05yua/2ada1pa-5ege^pya-05uyia/pausia1pi-pi-tt i yaou-i-pi-pi)
3. [Бйр5://top.dou.ua/8Ishade/app/тедіа/тада1па%205егедпуа/ргодгату-5-9-кі а.я/опоV1 епшуа- 12-2017/15.Бю1одіуа-6-9.гіосх](https://top.dou.ua/8Ishade/app/тедіа/тада1па%205егедпуа/ргодгату-5-9-кі а.я/опоV1 епшуа- 12-2017/15.Бю1одіуа-6-9.гіосх)

Власова В. Г., м. Біла Церква

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ РІВНІВ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЕСТЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті визначено сутність критеріїв естетичного ставлення до навколишнього світу, що охоплюють мотиваційну, емоційну, когнітивну і діяльнісну сфери молодших школярів. Зміст критеріїв уточнений показниками. Проаналізовано діагностичні результати експериментального дослідження проведеного з учнями перших класів.

***Ключові слова:** критерій, показник, рівень, естетичне ставлення до навколишнього світу молодші школярі.*

The article defines the essence of the criteria for aesthetic attitude to the surrounding world, covering the motivational, emotional, cognitive and active areas of junior schoolchildren. The indicators specify the content of the criteria. Diagnostic results of experimental research conducted with students of the first classes are analyzed.

***Key words:** criterion, indicator, level, aesthetic attitude to the surrounding world, junior schoolchildren.*

На сучасному етапі розвитку України як демократичної європейської держави однією з найважливіших засад діяльності школи є орієнтація на обізнаність та самовираження у сфері мистецтва, що передбачає розуміння учнями власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших, формування в учнів загальнокультурної грамотності, індивідуальних художніх здібностей, умінь застосовувати їх у навчальній практиці та у подальшому житті [3].